

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 351

Шевчук Роман Володимирович

*кандидат медичних наук, докторант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональна Академія управління персоналом*

Shevchuk Roman

*Candidate of Medical Science, Doctoral Student
Interregional Academy of Personnel Management*

ORCID: 0000-0002-9716-2561

Руденко Микола Леонідович

*кандидат медичних наук, керівник департаменту
Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М. Амосова
Національної академії медичних наук України*

Rudenko Mykola

*Candidate of Medical Sciences, Head of the Department
M. Amosov National Institute of Cardiovascular Surgery of the
National Academy of Medical Sciences*

ORCID: 0000-0003-4532-3594

**РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ПОЛІПШЕННІ ЯКОСТІ ТА
ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ
THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN IMPROVING THE
QUALITY AND ACCESSIBILITY OF MEDICAL SERVICES IN
UKRAINE**

Анотація. Автором досліджено що, ця стаття розглядає роль публічного управління у поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні. Вона аналізує важливі аспекти, такі як професійний розвиток медичних працівників, підвищення ефективності управління

медичними закладами, залучення приватного сектора, розвиток електронної системи здоров'я та зміцнення медичного моніторингу та оцінки якості. Висвітлюються важливі кроки, які публічне управління може здійснити для покращення системи охорони здоров'я, забезпечуючи високу якість та доступність медичних послуг для всіх громадян. Виявлено, рекомендовані заходи для поліпшення якості та доступності медичних послуг в Україні. Визначено, розробка і впровадження національної стратегії розвитку системи охорони здоров'я, з фокусом на підвищенні якості та доступності послуг. Забезпечення адекватного фінансування системи охорони здоров'я та ефективного використання ресурсів. Підвищення кваліфікації медичних працівників та забезпечення постійного професійного розвитку через навчання, тренінги та стажування. Підкреслено, розвиток електронної системи здоров'я для поліпшення обміну медичною інформацією та забезпечення надання послуг на високому рівні. Розширення мережі первинної медичної допомоги та розвиток інтегрованих моделей надання медичних послуг. Залучення приватного сектора до надання медичних послуг за умови встановлення необхідних регуляторних механізмів та стандартів якості. Встановлення системи моніторингу та оцінки якості медичних послуг з використанням об'єктивних критеріїв та показників. Запровадження програм превентивної медицини та підтримка здорового способу життя серед населення. Розробка і реалізація інформаційно-освітніх кампаній для підвищення медичної грамотності та свідомого вибору медичних послуг. З'ясовано забезпечення прозорості та відкритості в управлінні системою охорони здоров'я, залучення громадськості до процесів планування та прийняття рішень. Зроблено висновки, що ці заходи, якщо виконані ефективно та системно, можуть сприяти покращенню якості та доступності медичних послуг в Україні, забезпечуючи краще здоров'я та добробут громадян.

Ключові слова. публічне управління, поліпшення, якість, доступність, медичні послуги, моніторинг, оцінка.

Summary. *The author researched that, this article examines the role of public administration in improving the quality and availability of medical services in Ukraine. It analyzes important aspects such as the professional development of health workers, improving the efficiency of the management of medical institutions, the involvement of the private sector, the development of the electronic health system, and the strengthening of medical monitoring and quality assessment. It highlights important steps that public administration can take to improve the health care system, ensuring high quality and access to health care services for all citizens. Measures to improve the quality and availability of medical services in Ukraine were identified and recommended. The development and implementation of the national strategy for the development of the health care system, with a focus on improving the quality and availability of services, has been determined. Ensuring adequate financing of the health care system and efficient use of resources. Improving the qualifications of medical workers and ensuring continuous professional development through education, training and internships. The development of the electronic health system to improve the exchange of medical information and ensure the provision of services at a high level is emphasized. Expanding the network of primary medical care and developing integrated models of providing medical services. Involvement of the private sector in the provision of medical services, subject to the establishment of the necessary regulatory mechanisms and quality standards. Establishing a system of monitoring and evaluating the quality of medical services using objective criteria and indicators. Introduction of preventive medicine programs and support of a healthy lifestyle among the population. Development and implementation of informational and educational campaigns to increase medical literacy and conscious choice of medical*

services. Ensuring transparency and openness in the management of the health care system, involving the public in planning and decision-making processes has been clarified. It was concluded that these measures, if carried out effectively and systematically, can contribute to improving the quality and availability of medical services in Ukraine, ensuring better health and well-being of citizens.

Key words: *public administration, improvement, quality, accessibility, health services, monitoring, evaluation.*

Постановка проблеми. На сьогодні проблема полягає у недостатній якості та обмеженій доступності медичних послуг в Україні, що має негативний вплив на здоров'я громадян та порушує принципи соціальної справедливості. Проблему погіршує недостатнє фінансування, нерівність доступу до послуг, низька якість та невідповідність стандартам, відсутність превентивної медицини та недостатня координація та інформаційна система. Розв'язання цих проблем вимагає системних змін, ефективного публічного управління та співпраці всіх зацікавлених сторін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми ролі публічного управління у поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні досліджували такі науковці, як: А. Барзилович, В. Карлаш, Г. Лопушняк, Є. Іваненко, О. Машкевич та інші.

Мета статті. Метою статті є розкриття ролі публічного управління в поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічне управління грає важливу роль у поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні. Враховуючи складну ситуацію у сфері охорони здоров'я в країні, ефективно публічне управління стає критичним фактором для забезпечення належного рівня медичних послуг для всіх громадян.

Варто наголосити, що одна з головних ролей публічного управління полягає у розробці та впровадженні стратегій та політик, спрямованих на

покращення якості медичних послуг. Це може включати створення нормативних актів, встановлення стандартів надання послуг, впровадження систем контролю якості, а також розвиток механізмів оцінки задоволеності пацієнтів. Публічне управління також відповідає за координацію роботи між різними рівнями охорони здоров'я та залучення зацікавлених сторін для спільної роботи над покращенням якості медичної допомоги [2, с.161].

Доречно зауважити, що доступність медичних послуг також залежить від ефективності публічного управління. Зокрема, публічні органи повинні забезпечити розподіл обмежених ресурсів з метою забезпечення рівного доступу до медичної допомоги для всіх громадян. Це включає розвиток механізмів фінансування, таких як обов'язкове медичне страхування, щоб забезпечити фінансову доступність послуг. Крім того, публічне управління повинне враховувати географічну доступність, забезпечуючи рівномірний розподіл медичних установ та послуг по всій країні, включаючи сільські та віддалені райони.

Необхідно звернути увагу, що на думку вченого А. Барзиловича [1], що публічне управління також має вплив на розвиток людських ресурсів у медичній сфері. Шляхом впровадження відповідних політик та програм, воно може сприяти підвищенню кваліфікації медичних працівників, створенню стимулів для привабливості професії лікаря та забезпеченню належних умов праці. Це в свою чергу сприятиме поліпшенню якості надання медичних послуг та залученню та збереженню кваліфікованих фахівців у системі охорони здоров'я.

Отже, публічне управління має велике значення для поліпшення якості та доступності медичних послуг в Україні. Шляхом розробки та впровадження ефективних стратегій, координації роботи різних рівнів охорони здоров'я та забезпечення належних ресурсів та умов праці,

публічне управління може сприяти створенню ефективної та доступної системи медичної допомоги для всіх громадян України.

Слід додати, що публічне управління також може сприяти залученню громадськості до процесу вирішення проблем в сфері охорони здоров'я. Це означає, що громадськість має бути включена у прийняття рішень, планування та моніторинг медичних послуг. Це може бути здійснено шляхом створення механізмів зворотного зв'язку, публічних консультацій, участі представників громадських організацій у процесі прийняття рішень та моніторингу системи охорони здоров'я.

Крім цього, публічне управління має враховувати потреби інклюзивних груп населення, таких як люди з інвалідністю, малозабезпечені групи, мігранти тощо. Це означає забезпечення доступності медичних послуг для всіх, незалежно від їхнього статусу чи можливостей. Публічне управління повинно розробляти політики та програми, спрямовані на зменшення нерівностей у доступі до медичної допомоги та забезпечення інклюзивної системи охорони здоров'я [5].

Крім того, публічне управління в сфері охорони здоров'я має забезпечувати прозорість та ефективне використання фінансових ресурсів. Це включає впровадження систем фінансового моніторингу, аудиту та контролю, а також забезпечення прозорості у процесі закупівель медичного обладнання та ліків. Через впровадження ефективного фінансового управління, публічні органи можуть забезпечити ефективне використання ресурсів та уникнення корупційних практик.

Важливо зазначити, що роль публічного управління у поліпшенні якості та доступності медичних послуг є постійним процесом, який вимагає систематичного оновлення та вдосконалення. Залучення експертів, науковців, практиків та активістів у галузі охорони здоров'я в процес планування та реалізації стратегій є важливим елементом успіху [6].

Доречно наголосити, що публічне управління відіграє ключову роль у поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні. Шляхом розробки та впровадження ефективних стратегій, залучення громадськості, урахування потреб інклюзивних груп населення та забезпечення прозорості та ефективного фінансового управління, публічне управління може сприяти створенню справедливої, ефективної та доступної системи охорони здоров'я для всіх громадян України.

Окремо необхідно зазначити, що для подальшого поліпшення якості та доступності медичних послуг в Україні, публічне управління може вживати ряд додаткових заходів:

– *розвиток інформаційної та комунікаційної технології:* Використання сучасних технологій, таких як електронне здоров'я, телемедицина та мобільні додатки, може сприяти поліпшенню доступу до медичних послуг. Це дозволить зменшити відстані та час, необхідний для отримання консультації чи лікування, особливо для людей, що проживають у віддалених або недоступних районах;

– *забезпечення фінансової стабільності:* Публічне управління повинне гарантувати стабільне фінансування системи охорони здоров'я, враховуючи потреби та забезпечуючи достатні ресурси для забезпечення якісних медичних послуг. Це може включати збільшення виділень на охорону здоров'я, ефективне використання бюджетних коштів та розробку механізмів фінансової стабільності;

– *розвиток мережі первинної медичної допомоги:* Зосередження зусиль на розвитку та посиленні первинної медичної допомоги може допомогти виявляти та лікувати захворювання на ранніх стадіях, забезпечуючи ефективнішу та доступнішу медичну допомогу населенню. Це може включати підвищення кваліфікації та мотивації медичних працівників, створення багатопрофільних медичних центрів та розвиток програм профілактики та раннього виявлення захворювань;

– *забезпечення якості та безпеки пацієнтів*: Публічне управління повинне приділяти увагу контролю якості та безпеки медичних послуг. Це включає впровадження систем акредитації та сертифікації медичних установ, регулярні перевірки якості надання послуг, забезпечення дотримання медичних стандартів та нормативів;

– *залучення громадськості та стейкхолдерів*: Громадськість, пацієнти та громадські організації мають бути активно включені в процес планування, прийняття рішень та моніторингу в системі охорони здоров'я. Забезпечення прозорості, відкритості та взаємодії з громадськістю може сприяти виявленню проблем, вдосконаленню політик та покращенню доступності та якості медичних послуг;

– *міжнародне співробітництво та обмін досвідом*: Україна може використовувати досвід та кращі практики інших країн у поліпшенні системи охорони здоров'я. Міжнародне співробітництво, обмін досвідом та технологіями можуть допомогти впровадженню нововведень, покращенню управління та розвитку медичної сфери в Україні [3, с.61-79].

Загалом, публічне управління має розробляти та впроваджувати комплексні стратегії, спрямовані на покращення якості та доступності медичних послуг в Україні. Це вимагає постійного моніторингу, оновлення політик та активної участі всіх зацікавлених сторін для досягнення мети - забезпечення належного рівня медичної допомоги для всіх громадян.

Доцільно зазначити, що на думку вченої О. Машкевич [6], що для досягнення подальшого поліпшення якості та доступності медичних послуг в Україні, публічне управління може враховувати такі аспекти:

– *професійний розвиток медичних працівників*: Публічне управління має сприяти постійному професійному розвитку медичних працівників шляхом організації навчальних програм, тренінгів, семінарів та конференцій. Постійне навчання та оновлення знань медичних працівників

допоможуть покращити якість надання послуг та застосувати сучасні медичні технології і методи лікування;

– *підвищення ефективності системи управління медичними закладами*: Публічне управління може сприяти розробці та впровадженню ефективних систем управління медичними закладами, включаючи планування ресурсів, управління персоналом, фінансове управління та моніторинг результативності. Це допоможе покращити ефективність роботи медичних установ та оптимізувати використання ресурсів;

– *залучення приватного сектора*: Публічне управління може сприяти партнерству з приватним сектором у наданні медичних послуг. Це може включати підтримку приватних медичних закладів, створення партнерських програм та регулювання сектору з метою забезпечення якості та доступності послуг. Правильно налагоджене партнерство може сприяти залученню додаткових ресурсів та розширенню мережі медичних закладів;

– *розвиток електронної системи здоров'я*: Впровадження електронної медичної системи дозволить поліпшити доступ до медичних даних, обмін інформацією між медичними закладами та збереження медичної історії пацієнтів. Це сприятиме збільшенню ефективності надання послуг, зменшенню помилок та поліпшенню координації між медичними працівниками;

– *зміцнення медичного моніторингу та оцінки якості*: Публічне управління має сприяти впровадженню системи медичного моніторингу та оцінки якості надання послуг. Це включає збір та аналіз даних про ефективність, якість та задоволеність пацієнтів, а також встановлення метрик та показників, що дозволяють оцінювати якість медичних послуг;

– *сприяння медичному дослідженню та інноваціям*: Публічне управління може підтримувати медичне дослідження та інновації шляхом надання фінансової підтримки, сприяння академічній співпраці та

створення сприятливого середовища для розвитку новаторських рішень у галузі охорони здоров'я.

Отже, ці заходи сприятимуть подальшому розвитку системи охорони здоров'я в Україні, забезпеченню високої якості та доступності медичних послуг для всіх громадян. Публічне управління має грати центральну роль у впровадженні цих стратегій та забезпеченні належного функціонування системи охорони здоров'я.

Потрібно звернути увагу на зменшення нерівностей у доступі до медичної допомоги. Це означає сприяння доступності медичних послуг для людей з низьким доходом, вразливих груп населення, мешканців віддалених та сільських районів. Розробка програм та заходів, спрямованих на забезпечення рівних можливостей у доступі до медичних послуг, може включати фінансову підтримку, транспортні засоби для мобільності пацієнтів та розвиток телемедицини для віддалених регіонів [8].

Крім цього, публічне управління повинне акцентувати увагу на превентивних заходах, що допомагають запобігати захворюванням та знижувати ризик виникнення хвороб. Розвиток програм профілактики, проведення інформаційно-освітніх кампаній та надання рекомендацій щодо здорового способу життя можуть сприяти зниженню попиту на складну та дорогу медичну допомогу.

Важливо зазначити, що публічне управління повинне забезпечувати ефективний контроль та регулювання у сфері охорони здоров'я. Це охоплює контроль за якістю медичних послуг, вживанням необхідних стандартів та протоколів, контроль за ліцензуванням медичних закладів та сертифікацією медичних працівників. Публічні органи повинні здійснювати регулярні інспекції та аудити, щоб забезпечити дотримання нормативів та стандартів якості [7].

Отже, публічне управління має сприяти розвитку та впровадженню системи електронного здоров'я, яка забезпечує електронний обмін медичною інформацією між медичними закладами, збереження медичних записів пацієнтів та покращення координації медичного обслуговування. Це сприятиме збільшенню ефективності та точності надання послуг, уникненню дублювання процедур та покращенню пацієнтського досвіду.

Слід додати, що публічне управління повинне розробити ефективну та стабільну систему фінансування охорони здоров'я, яка забезпечує достатні ресурси для надання якісних медичних послуг. Це може включати перегляд моделі страхування, раціоналізацію медичних витратків та забезпечення прозорості та ефективного використання фінансових ресурсів.

Отже, всі ці заходи сприятимуть подальшому поліпшенню системи охорони здоров'я в Україні та забезпеченню якісних та доступних медичних послуг для всіх громадян. Публічне управління має грати активну роль у впровадженні цих стратегій та забезпеченні сталого розвитку системи охорони здоров'я.

Висновок. Проаналізувавши вищезазначене можна дійти висновку публічне управління відіграє критичну роль у поліпшенні якості та доступності медичних послуг в Україні. Шляхом розробки та впровадження ефективних стратегій, залучення громадськості, створення регуляторних механізмів та забезпечення ефективного фінансового управління, публічне управління може сприяти створенню справедливої, ефективної та доступної системи охорони здоров'я для всіх громадян України. Важливими елементами успіху є забезпечення рівних можливостей в доступі до медичних послуг, посилення превентивних заходів, розвиток системи електронного здоров'я, контроль якості та безпеки пацієнтів, залучення приватного сектора та громадських

партнерств, а також вдосконалення системи фінансування охорони здоров'я.

Таким чином, публічне управління повинно бути прозорим, відкритим та активно взаємодіяти з громадськістю, громадськими організаціями та стейкхолдерами, забезпечуючи їхню участь у процесах планування, прийняття рішень та моніторингу. Міжнародне співробітництво та обмін досвідом також мають важливе значення для розвитку системи охорони здоров'я в Україні.

Література

1. Барзилович А. Д. Реформування системи охорони здоров'я в Україні: стратегічні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7011&i=20> (дата звернення: 07.02.2023)
2. Карлаш В. В. Державне регулювання сучасним станом охорони здоров'я України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 161-164. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2020/28.pdf (дата звернення: 07.02.2023)
3. Лопушняк Г. С., Іваненко Є. О. Реформування системи охорони здоров'я в контексті реалізації Стратегії сталого розвитку "Україна-2020". 2017. С. 61–79. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84323532.pdf> (дата звернення: 07.02.2023)
4. Машкевич О. Стратегія охорони здоров'я 2030 дозволить громадянам отримувати якісні безкоштовні медпослуги по всій Україні. 2021. URL: <https://rpr.org.ua/news/strategiia-okhorony-zdorov-ia-2030-dozvolyt-hromadianam-otrymuvaty-iakisni-bezkoshtovni-medposluhy-po-vsiy-ukraini-kerivnytsia-dyrektoratu-moz/> (дата звернення: 09.02.2023)

5. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2020 року. URL: <https://uoz.cn.ua/strategiya.pdf> (дата звернення: 09.02.2023)
6. Сенюк Ю. І., Надюк З. О. Сучасна державна політика у сфері охорони здоров'я: аналіз реформування системи. *Право та державне управління*. 2020. № 2. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/34.pdf. (дата звернення: 09.02.2023)
7. Стартувала загальнодержавна програма "Здоров'я-2020: український вимір". URL: <https://med.oits.pro/2017/10/19/startuvala-zagalnoderzhavna-program/> (дата звернення: 10.02.2023)
8. Стратегія розвитку охорони здоров'я до 2030 р.: очікування та пріоритети. 19 Січня 2022 року. URL: <https://www.apteka.ua/article/625280> (дата звернення: 10.02.2023)
9. Semenets-Orlova I. A. Tendencies in reforming the educational system of modern Ukraine: national and regional aspects. *Public management*. 2018. 2. P. 191-200.
10. Семенець-Орлова І. А. Результативне лідерство в процесі управління освітніми змінами. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2015. 4. С. 107-112.

References

1. Barzylovych, A. D. (2020). Reformuvannia systemy okhorony zdorovia v Ukraini: stratehichni aspekty. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 2. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7011&i=20> (date of access: 07.06.2023)
2. Karlash, V. V. (2020). Derzhavne rehuliuвання suchasnym stanom okhorony zdorov'ia Ukrainy. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 1, 161-164.

- URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2020/28.pdf (date of access: 07.06.2023)
3. Lopushniak, H. S., Ivanenko, Ye. O. (2017). Reformuvannia systemy okhorony zdorovia v konteksti realizatsii Stratehii staloho rozvytku "Ukraina-2020", 61–79. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84323532.pdf> (date of access: 07.06.2023)
 4. Mashkevych, O. (2021). Stratehiia okhorony zdorovia 2030 dozvolyt hromadianam otrymuvaty yakisni bezkoshtovni medposluhy po vsii Ukraini. URL: <https://rpr.org.ua/news/stratehiia-okhorony-zdorov-ia-2030-dozvolyt-hromadianam-otrymuvaty-iakisni-bezkoshtovni-medposluhy-po-vsiy-ukraini-kerivnytsia-dyrektoratu-moz/> (date of access: 09.06.2023)
 5. Natsionalna stratehiia reformuvannia systemy okhorony zdorovia v Ukraini na period 2015–2020 roku. URL: <https://uoz.cn.ua/strategiya.pdf> (date of access: 09.06.2023)
 6. Seniuk, Yu. I., Nadiuk, Z. O. (2020). Suchasna derzhavna polityka u sferi okhorony zdorovia: analiz reformuvannia systemy. Pravo ta derzhavne upravlinnia, 2. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/34.pdf (date of access: 09.06.2023)
 7. Startovala zahalnoderzhavna prohrama "Zdorovia-2020: ukrainskyi vymir". URL: <https://med.oits.pro/2017/10/19/startovala-zagalnoderzhavna-program/> (date of access: 10.06.2023)
 8. Stratehiia rozvytku okhorony zdorovia do 2030 r.: ochikuvannia ta priorityty. 19 Sichnia 2022 roku. URL: <https://www.apteka.ua/article/625280> (date of access: 10.06.2023)
 9. Semenets-Orlova, I. A. (2018). Tendencies in reforming the educational system of modern Ukraine: national and regional aspects. *Public management*, 2, 191-200.
 10. Semenets-Orlova, I. A. (2015). Rezultatyvne liderstvo v protsesi upravlinnia osvitynymy zminamy. Visnyk Natsionalnoi akademii

Electronic Scientific Publication “Public Administration and National Security”

<https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-2>

derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia, 4, 107-112.

Electronic Scientific Publication “Public Administration and National Security”

<https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-2>